No, radši si vezmem tlumočníka

Pohled do minulosti

Kdy vzniklo povolání „tlumočník“?

a) v antice (Babylon, Egypt, Řím)
b) v 15. století po objevení Ameriky
c) v 19. století v době velkých kolonií
d) ve 20. století za 2. světové války

Pohled do minulosti

Jaká byla první velká akce, kde byli vidět tlumočníci znakových jazyků?

a) **Milánský kongres učitelů, 1880**
b) **První deaflympijské hry, Paříž, 1924**
c) **Mezinárodní sjezd hluchoněmých, Praha, 1928**
d) **První sjezd Světové federace neslyšících (WFD), Řím, 1951**

Historie tlumočení pro neslyšící v ČR

Petr Pánek

10. 11. 2017

Tlumočení neslyšícím v datech

1923 – první zmínka o tlumočnících ZJ („Soudní tlumočník“; Obzor hluchoněmých, 1. 8. 1923)

1929 – první reportáž o soudním tlumočení („O dvou hluchoněmých moldavských cikánech“; Přítel, 15. 6. 1929)

1932 – první popis simultánního tlumočení („Tlumočníci na kongresu hluchoněmých“; Svépomoc neslyšících, 1. 2. 1932)

2. 4. 1946 – první tlumočení pro prezidenta (schůzka s Edvardem Benešem na Hradě)

Tlumočení neslyšícím v datech

2. 4. 1946 – první fotografie z tlumočení (Krejčová)

1946 – první výzva tlumočníkům, aby se někde registrovali (= v ÚSPON) („Tlumočníci a jejich význam“; ABC neslyšících, 1. 5. 1946)

1949 – založena Ústřední jednota invalidů (ÚJI)

1. 5. 1952 – první filmový záznam tlumočení (Bažilová)

10. 2. 1952 – první zmínka o týmovém tlumočení (Zeman a Buberle, schůze Oblastní jednoty invalidů)

Tlumočení neslyšícím v datech

23. 3. 1952 – Josef Zeman podává do ÚJI žádost o jmenování soudním tlumočníkem

7. 6. 1952 – založen Svaz československých invalidů

1957 – Josef Zeman zvolen v Záhřebu předsedou Mezinárodní komise pro unifikaci znakové řeči

1959 – zákon č. 47/1959 Sb. o soudních tlumočnících a znalcích

1959 – SČSI vydal Metodický návod pro výběr a zařazování tlumočníků do tří kategorií

Tlumočení neslyšícím v datech

1961 – SČSI pořádá první školení pro tlumočníky v ČSR

červenec 1961 – Josef Zeman a Josef Pivoňka vedou v Bratislavě první školení pro slovenské tlumočníky ZJ

1970 – založena META, výrobní družstvo Svazu invalidů (zaměstnávala několik tlumočníků)

1. 10. 1970 – Komise tlumočníků (předsedou Zeman) ústředního výboru Českého svazu sluchově postižených vydává Směrnici pro jmenování a odměňování tlumočníků

Tlumočení neslyšícím v datech

29. 8. 1972 – ČSSP vydal Metodický pokyn č. 2/72 (upravoval postavení tlumočníka v ZO SČSI, měl se více aktivně účastnit dění ve spolku)

1976 – SČSI registruje 5 profesionálních a 40 dobrovolných tlumočníků (tlumočili po svém zaměstnání)

1979 – poprvé se u nás tlumočí v televizi – Ozvěny (dnešní TKN)

1988 – Slovník znakové řeči (Zeman, Paur, Gabrielová)

1990 – tlumočení Televizních novin ČST

Tlumočení neslyšícím v datech

21. 4. 1990 – první tlumočení papeže (Jan Pavel II. v Praze; Emilie Mrzílková)

2. 5. 1990 – první tlumočení prezidentské tiskové konference (Václav Havel po návratu z Izraele; Emilie Mrzílková)

17. 7. 1990 – založena Česká unie neslyšících, druhý poskytovatel tlumočnických služeb

7. 5. 1991 – tlumočení pro Dianu, princeznu z Walesu a Olgu Havlovou (ve škole v Radlicích; Emilie Mrzílková)

Tlumočení neslyšícím v datech

7. 12. 1992 – založen ASNEP

1993 – Institut pro neslyšící začíná v Berouně s výzkumem ČZJ

únor 1994 – Svaz sluchově postižených uspořádal v Praze velké setkání 40 tlumočníků

1. 9. 1994 – počátek tlumočení ve vzdělávání (SZŠ v Berouně)

1995 – SNN v ČR zaměstnával 8 tlumočníků na plný úvazek a 48 externích tlumočníků

Tlumočení neslyšícím v datech

listopad 1995 – Kubicová a Buberle se jako první zástupci ČR zúčastňují konference EFSLI v belgickém Gentu (téma: minimální jazykové dovednosti tlumočníka)

19. 11. 1995 – založena Česká společnost tlumočníků znakového jazyka (ČSTZJ, Jana Kubicová)

31. 8. 1996 – založena Organizace tlumočníků znakového jazyka (OTZJ, Ludmila Bartíková)

11. 6. 1998 – zákon 155/1998 Sb. o znakové řeči

Tlumočení neslyšícím v datech

1998 – založen obor ČNES na FF UK

9. 12. 1998 – první tlumočení divadelní hry: Plukovník Pták (Gabriela Houdková)

jaro 1999 – do Prahy přijela americká tlumočnice a misionářka Vesta Dee Sauter, působila zde několik let

22.-27. 6. 1999 – v Praze přednášeli na pozvání ČUN 2 špičkoví tlumočníci – Nizozemec Gerdinand Wagenaar a Američanka Mindy Brown

Tlumočení neslyšícím v datech

8. 7. 1999 – do Prahy přiletěla legenda amerických tlumočníků Lillian Beardová (v roce 1964 založila RID)

2000 – na MU v Brně založeno Středisko Teiresiás

25. 5. 2000 – založena Pevnost (Petr Vysuček)

20. 12. 2000 – vzniká Česká komora tlumočníků znakového jazyka (ČKTZJ, Jiří Janeček)

listopad 2001 – ASNEP zakládá Expertní komisi pro otázky tlumočení neslyšícím (EKOTN)

Tlumočení neslyšícím v datech

6. 1. 2002 – poprvé tlumočen Tříkrálový večer

2002 – Komora zahájila projekt Tlumočník očima neslyšícího dítěte (TOND)

19. 2. 2002 – založena Národní rada tlumočníků a lektorů ZJ v ČR (NRTLZJ, Jaroslav Paur)

prosinec 2002 – Komora poprvé tlumočí koncert Podepsáno srdcem

2003 – ČKTZJ se stává členem EFSLI

Tlumočení neslyšícím v datech

duben 2003 – tlumočená premiéra Tracyho tygra (stínové tlumočení)

23. 7. 2003 – na 14. kongresu WFD v Montrealu zahájila svou činnost WASLI

29. 9. 2003 – zahájilo provoz Centrum zprostředkování tlumočníků pro neslyšící (CZTN)

1. 3. 2004 – CZTN začíná tlumočení také proplácet

duben 2004 – tlumočená premiéra V melounovém cukru (zónové tlumočení)

Tlumočení neslyšícím v datech

2004 – ČKTZJ zahajuje svůj Certifikační vzdělávací program (CVP)

květen 2005 – tlumočená premiéra Perfect Days

červen 2005 – tlumočená premiéra Růže pro Algernon

2006 – zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

2006 – Katedra kybernetiky Západočeské univerzity v Plzni začíná vyvíjet virtuálního tlumočníka ZJ avatara

Tlumočení neslyšícím v datech

15.-17. 9. 2006 – ČKTZJ pořádá v Praze konferenci EFSLI (120 tlumočníků z 23 zemí, téma: Inovativní praktiky v týmovém tlumočení)

2006 – zahájen simultánní přepis mluvené řeči (CZSP ČUN)

prosinec 2006 – tlumočená premiéra Zahrady (The Garden)

2006-2008 – projekt Komory JPD3 – Vytvoření výukových materiálů pro tlumočníky

6. 1. 2007 – poprvé tlumočena upravená verze muzikálu Obraz Doriana Graye

Tlumočení neslyšícím v datech

2007 – vzniká Institut neslyšících pro specializované vzdělávání

květen 2007 – testování tlumočníků v CZTN (počet registrovaných tlumočníků se před testováním blížil 100)

září 2007 – tlumočená premiéra Jonathan Livingston Racek

2008 – zákon č. 384/2008 Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob

2008 – Karel Redlich zakládá o. s. CODA – Slyšící potomci neslyšících rodičů

Tlumočení neslyšícím v datech

červen 2008 – tlumočená premiéra Svou vlastní ženou

říjen 2008 – zahájeno online tlumočení (APPN, dnes Tichý svět; v r. 2015 zaměstnává 15 tlumočníků)

prosinec 2008 – tlumočená premiéra Pod hladinou ticha

prosinec 2008 – tlumočená premiéra Manželské vraždění

prosinec 2008 – první celovečerní tlumočený film Kdopak by se vlka bál

Tlumočení neslyšícím v datech

únor 2009 – na FF UK zahájeno Celoživotní vzdělávání pro tlumočníky ZJ

květen 2009 – poprvé tlumočena Pražská muzejní noc

1. 9. 2009 – Komora zahajuje vysílání Dětské internetové televize WEBlik

prosinec 2009 – tlumočená premiéra U výčepu

2010 – tlumočená premiéra Čtyři dohody

květen 2010 – březen 2011 – projekt SNN Strom vědění pro tlumočníky ZJ

Tlumočení neslyšícím v datech

1. 12. 2010 – Tichý svět zahajuje nonstop online tlumočení

5. 12. 2010 – oslava 10. výročí Komory v Primátorském salónu pražského magistrátu

2011 – Institut zahájil Modulový vzdělávací systém pro tlumočníky

14.-15. 10. 2011 – v Praze přednáší na pozvání Komory Maya de Wit, prezidentka EFSLI

březen 2012 – tlumočená premiéra Škola Malého stromu

leden 2013 – propojení Komory s Jednotou tlumočníků a překladatelů (JTP)

Tlumočení neslyšícím v datech

5.-6. 10. 2013 – první Setkání tlumočníků pro neslyšící v ČR (účast 69 tlumočníků)

22. 11. 2014 – druhé Setkání tlumočníků pro neslyšící v ČR (účast 66 tlumočníků)

od března 2014 – Komora se podílí na jednáních o Národní soustavě kvalifikací (tlumočník ČZJ)

prosinec 2014 – tlumočená premiéra celého muzikálu Mauglí

10. 10. 2015 – třetí Setkání tlumočníků pro neslyšící v ČR (účast kolem 45 tlumočníků)

Tlumočení neslyšícím v datech

2015 – CZTN má k dispozici 52 tlumočníků ČZJ

2015 – Komora zahajuje diskusi o postavení tlumočníka ve vzdělávání (pedagogický x nepedagogický pracovník)

2015 – Komora se podílí na aktualizaci karty Tlumočník znakové řeči v Národní soustavě povolání

2015 – Komora disponuje 15 certifikovanými tlumočníky ČZJ

Tlumočení neslyšícím v datech

9.-11. 9. 2016 – konference EFSLI v Řecku

7. 10. 2016 – Vyšší odborná škola v Hradci Králové zahajuje výuku oboru Tlumočnictví českého znakového jazyka

15. 10. 2016 – IV. Setkání tlumočníků ZJ

9.-10.9.2017 – konference EFSLI ve Francii

14. 10. 2017 – V. Setkání tlumočníků ZJ

…

A co nás možná ještě čeká…

září 2018 – konference EFSLI v Chorvatsku

13. 10. 2018 – VI. Setkání tlumočníků ZJ

asi 2019 (?) – uvažované zahájení bakalářského oboru pro tlumočníky ČZJ na FF UK

kolem 2025 – praktické využití umělého tlumočníka avatara

Kdo všechno „tlumočil“

Vhled do situace ve 20. století:

a) Rodiče
b) Ohluchlí
c) Učitelé
d) CODA
e) Funkcionáři
f) Sociální pracovníci
g) Tlumočníci

Vzdělaní neslyšící

Jaroslav Čáp

(1882-1961)

Vzdělaní neslyšící

Bohumil Bažil

(1890-1962)

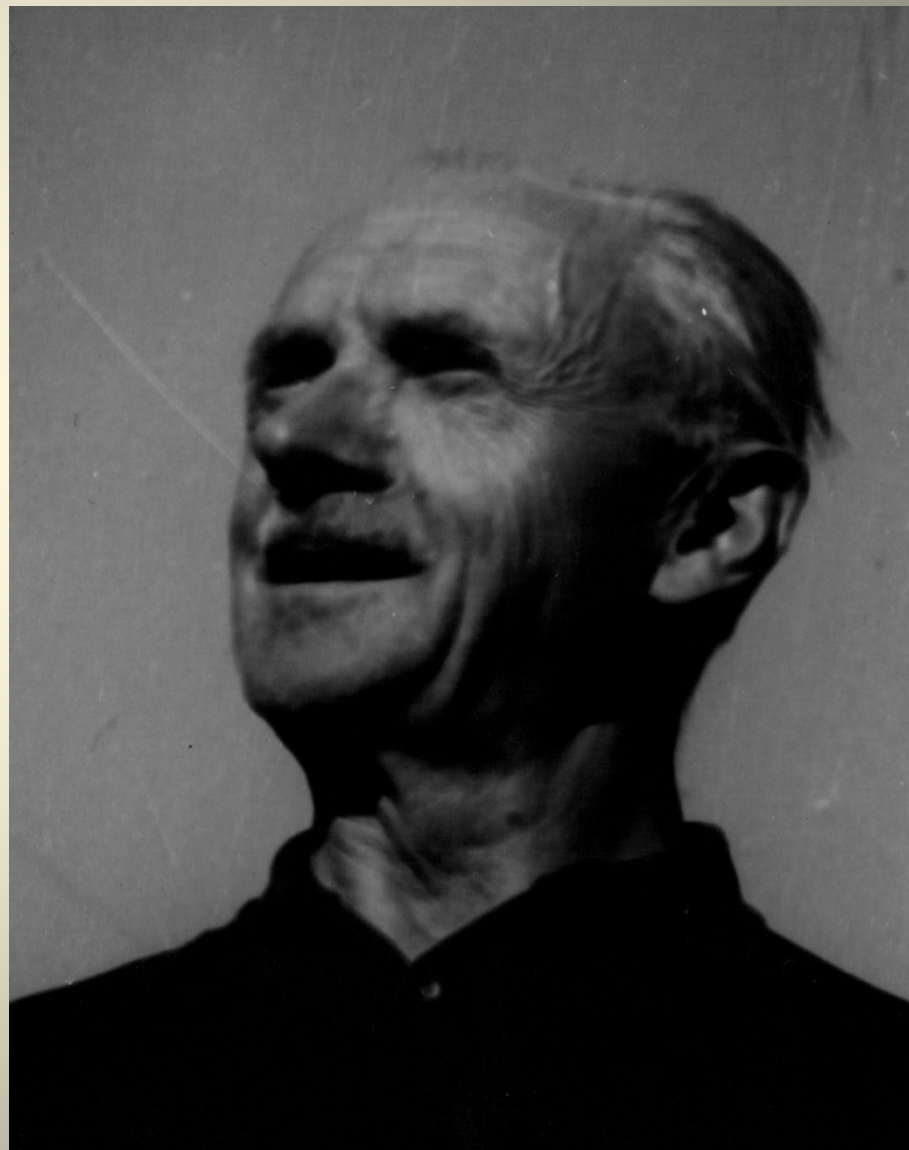

Vzdělaní neslyšící

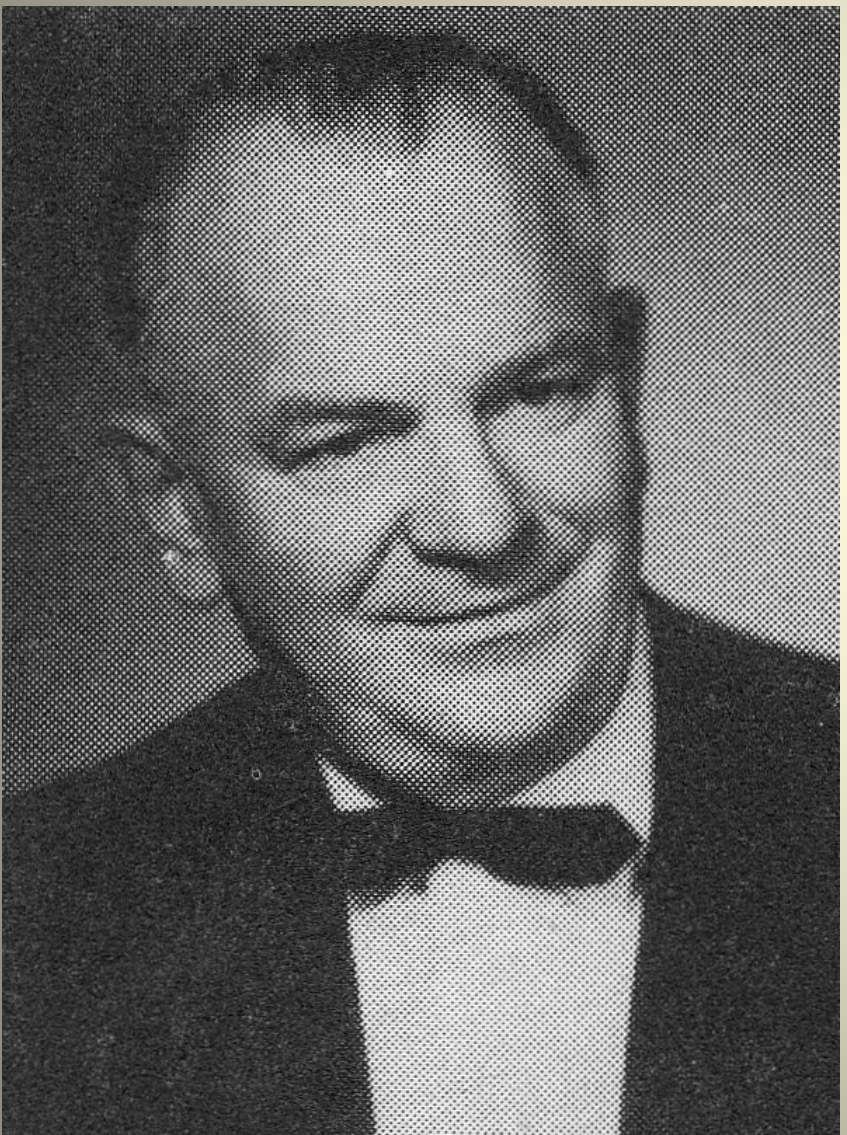

Josef Kubík

(1904-1966)

Vzdělaní neslyšící

Josef Sýkora

(1909-1973)

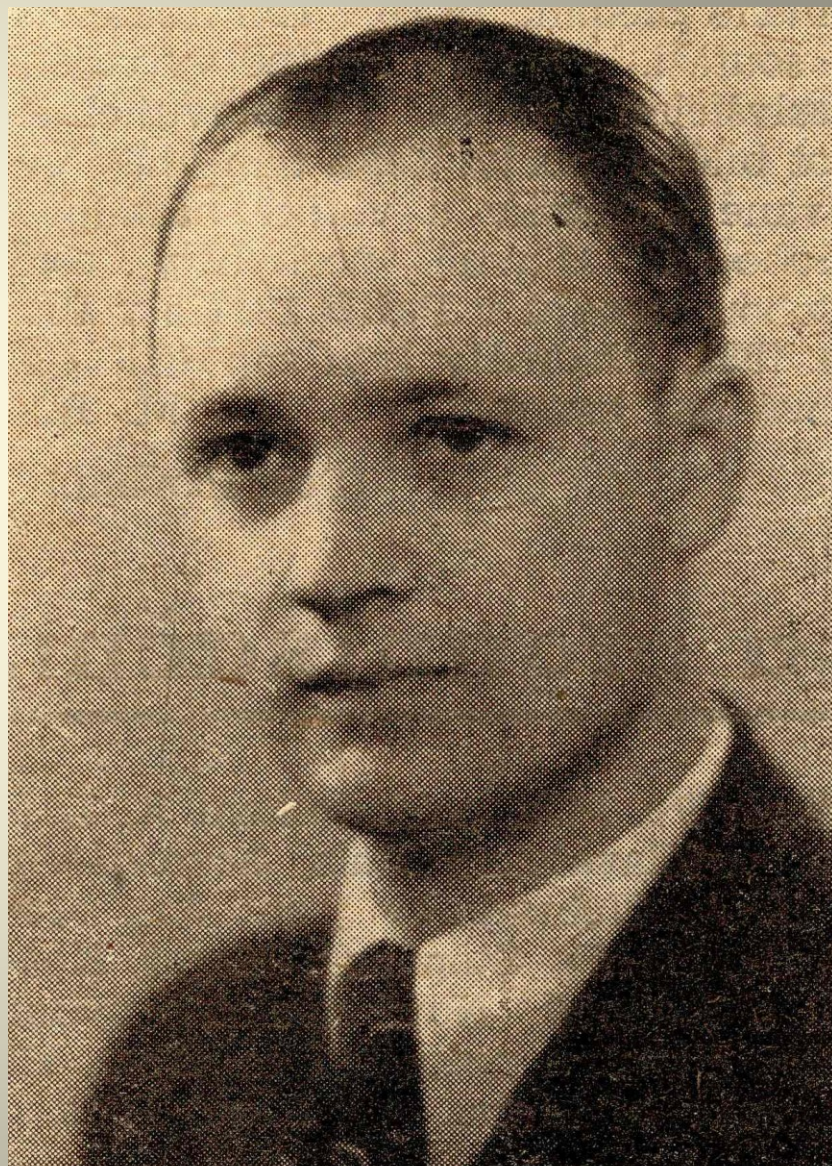

Vzdělaní neslyšící

Vladimír Buberle
(1925-2009)

Vzdělaní neslyšící

Jaroslav Kučera

(1926-2013)

Vzdělaní neslyšící

Václav Macháček

(1929)

Učitelé v ústavech pro hluchoněmé

Rudolf Jakubka (1895-1960)

Antonín Autrata (1906-1966)

Jindřich Koloušek

CODA – první zmínky

Marta Raichlová

Milena Suchá

Karel Kaska

Pavel Lukeš

CODA – první zmínky

Emil Seifert

(1900-1973)

František Seifert

První tlumočníci

Karla Škroudová – „ta úplně první“ (od 1923)

Josef Volf

Marie (Vlasta) Hrušková

První „profesionální“ tlumočníci

Rodina Pokorných z Prahy
(tlumočili od 30. let 20. století):

Antonín Pokorný († 1945)

František Pokorný

Josef Pokorný

Alžběta Pokorná – Bublová († po roce 1970)

První „profesionální“ tlumočníci

Generace tlumočníků ve 40. letech 20. století:

Stanislav Gebr († po roce 1970)

František Seifert

První „profesionální“ tlumočníci

Generace tlumočníků

40. let 20. století:

Marie Chyšková

(1914-1984 nebo 1985)

První „profesionální“ tlumočníci

Generace tlumočníků

40. let 20. století:

Karolína Krejčová

(† asi 1971)

Rozmach tlumočení po 2. světové válce

Pět silných, výrazných osobností,
které posunuly hranice tlumočení v ČSR:

Karla Bažilová – Čondlová

Dagmar Gabrielová

Emilie Mrzílková

Bedřich Sigan

a především **Josef Zeman**

Rozmach tlumočení po 2. světové válce

Karla Bažilová – Čondlová

(1895-1982)

Rozmach tlumočení po 2. světové válce

Dagmar Gabrielová

(1925-1995)

Tlumočníci Josef Zeman a Dagmar Gabrielová

Rozmach tlumočení po 2. světové válce

Emilie Mrzílková

(1938)

E. Mrzílková tlumočí prezidenta a papeže

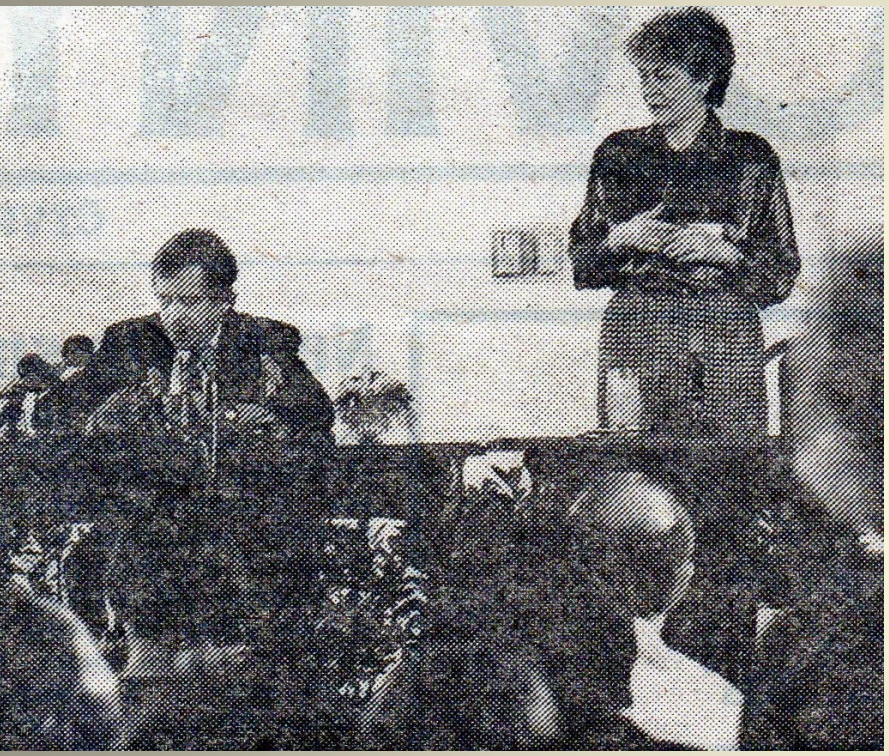

2. 5. 1990

21. 4. 1990

Tlumočení konference Václava Havla

Rozmach tlumočení po 2. světové válce

Bedřich Sigan

(1919-1984)

Rozmach tlumočení po 2. světové válce

Josef Zeman

(1914-1998)

král tlumočníků

Soudní tlumočník Josef Zeman

od roku 1952

Televizní tlumočník Josef Zeman

od roku 1979

Spartakiádní tlumočník Josef Zeman

Politický tlumočník Josef Zeman

Na kongresu
v Záhřebu
se zástupcem
Indie, 1957

Společenský tlumočník Josef Zeman

Společenský tlumočník Josef Zeman

Mikulášský tlumočník Josef Zeman

Josef Zeman předsedou PSN

Král tlumočníků

Dlouholetým snem **Josefa Zemana** byl slovník znakového jazyka.

Propagátor, tlumočník, učitel znakového jazyka a dlouholetý předseda Pražského spolku neslyšících by dne 26. července oslavil 100 let od svého narození. Nastal čas na malé ohlédnutí. Základní školu navštěvoval se svými slyšícími vrstevníky. Vyučil se klempířem. Od svých patnácti let se zapojoval do aktivit spolků neslyšících a nedoslýchavých. Velice mu vadila roztříštěnost spolkového hnutí a nejednotnost v prosazování potřeb sluchově postižených. Na myšlence sjednocení spolků začal pracovat hned po osvobození v roce 1946. Přípravný výbor sjednocené organizace byl přijat doktorem Edvardem Benešem, tehdejším československým prezidentem, který slíbil myšlence podporu. Bohužel události roku 1948 na dlouhou dobu sjednocení organizací sluchově postižených zabrzdily. V roce 1949 byly pak direktivním způsobem všechny organizace zdravotně postižených začleněny do Ústřední jednoty invalidů, později Svazu invalidů. Po určitém váhání se Zeman stal pracovníkem a tlumočníkem znakového jazyka této organizace. Jeho jméno bylo spjato se všemi významnými činy ve prospěch neslyšících a nedoslýchavých. Nesmazatelnou stopu zanechal v prosazování znakového jazyka jako komunikačního prostředku neslyšících a především pak ve výchově a vzdělávání tlumočníků.

V druhé polovině padesátých let začal Zeman organizovat pravidelné kurzy tlumočníků znakového jazyka. Zpracoval pro ně osnovu a metodiku výuky. Na jaře a na podzim se v rekreačních střediscích Svazu invalidů pravidelně scházelo okolo dvaceti kandidátů tlumočnické profese na týdenních kurzech zakončených závěrečnými zkouškami. Podle výsledků byli tlumočníci zařazeni do čtyř tlumočnických kategorií: od elévů až po soudní tlumočníky. Postupně tak v každém kraji bylo neslyšícím k dispozici několik placených tlumočníků.

Jako tlumočník znakového jazyka měl Zeman dominantní postavení doma i v zahraničí. Tlumočil přesně, uměl vystihnout atmosféru a při projevu se vždy přizpůsobil posluchačům. Jeho preciznost tlumočení odborných textů a adekvátní odezva neslyšících posluchačů brala argumenty odpůrcům znakového jazyka. Jeho zásluhou je, že se znakový jazyk začal postupně prosazovat jako respektovaný komunikační prostředek neslyšících. Dlouholetým snem Josefa Zemana byl slovník znakového jazyka. Obsah a formu slovníku promýšlel již od konce 60. let. Vlastní dlouholetá intenzivní práce vyvrcholila vydáním „Slovníku znakové řeči" v roce 1988. Slovník stále patří k tomu nejlepšímu, co bylo v daném oboru vydáno. Vychoval nespočetnou řadu tlumočníků znakového jazyka. Celá řada z nich tlumočí na vysoké úrovni ještě dnes. Vytvořil základy jejich vzdělávání. Velkým vkladem je fakt, že jeho následovníci nemuseli po roce 1990 začínat na zelené louce.

Jaroslav Paur

Další významní poválečni tlumočníci

Olga Masníková

(1931)

Olga Masníková
tlumočí na sjezdu SČSI
při oslavách 100 let
trvání organizace
neslyšících, 1968

Průkaz má platnost

do odvolání. (Viz záznam.)

v Praze dne: 19. prosince 1972.

razítko

ÚSTŘEDNÍ VÝBOR ČESKÉHO SVAZU SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH

Evidenční číslo: 010

Průkaz tlumočníka

znakové řeči neslyšících

Soudružka Olga Masníková

majitel OP č. 513949 - PM-52

je tlumočníkem ČSSP II. kat. a

je zapsána v seznamu tlumočníků ZŘN ÚV-ČSSP

Ověřujeme tuto skutečnost a žádáme všechny úřady a společenské organizace, aby držiteli tohoto průkazu usnadňovali výkon tlumočnické služby.

Další významní poválečni tlumočníci

Jaroslav Macháček

(1931-2013)

Další významní poválečni tlumočníci

Vladimír Šváb

(1923-2005)

A další známí tlumočníci

Miroslav Hanzlíček

A další známí tlumočníci

Jana Kubicová

(1950-2014)

A další známí tlumočníci

Rudolf Kučera

(1938)

A další známí tlumočníci

Eva Stoklasová Kantůrková

A další známí tlumočníci

Věra Provazníková

(1949)

A další známí tlumočníci

Karel Křeček

Tlumočil od r. 1980, ale lidé si jej pamatují po r. 1990 jako „televizního tlumočníka“ (tlumočil Televizní noviny a Klíč)

Generace tlumočníků 1950-1990 – výběrově

Jan Kolář
Jan Štěpánek
Eduard Bartoň
Václav Gottwald
Eva Janoutová
Irena Kohoutová
Vladimír Kočenda
Milan Kalabiška
Josef Holenda

Ivana Čurdová
Eva Procházková
Ludmila Gallová
Antonín Peša
Josef Ruml
Drahomíra Szymuszyková
Jaroslav Švagr
Ludmila Bartíková
… a řada dalších, dnes už často zapomenutých…

A tak šel čas… 1946

A tak šel čas… 60. léta

A tak šel čas… 1968

A tak šel čas… 1968

A tak šel čas… 1975

A tak šel čas… 1975

A tak šel čas… 1978

A tak šel čas… 1981

A tak šel čas… 1985

A tak šel čas… 1989

A tak šel čas… 1991

A tak šel čas… 2003

A tak šel čas… 2006

A tak šel čas… 2006

A tak šel čas… 2006

A tak šel čas… 2010

A tak šel čas… 2011

A tak šel čas… 2012

A tak šel čas… 2012

A tak šel čas… 2012

A tak šel čas… 2012

A tak šel čas… 2013

A tak šel čas… 2014

A tak šel čas… 2015

A tak šel čas… 2015

A tak šel čas… 2015

A tak šel čas… 2016

A tak šel čas… 2017

Třeba právě na vás jednou čeká slavná budoucnost...

Doporučená literatura – výběrově

Boháčková, M.: Historie a vývoj tlumočnických služeb pro neslyšící v ČR, bakalářská práce, UJAK, Praha 2015

Pánek, P.: Počátky tlumočení neslyšícím v českých zemích (Bulletin Komory 05-09/2013, Gong od 7-9/2013 do 10-12/2016)

Pánek, P.: Tlumočníci z filmového archivu (Bulletin Komory 10/2013, Gong 1-3/2014)

Paur, J.: Král tlumočníků (Gong 7-9/2014)

Redakce Gongu: 62 let tlumočníkem (Gong 7/1994, zajímavý článek k 80. narozeninám Zemana)

Časopis **Zpravodaj Svazu čsl. invalidů**

Děkuji vám za pozornost

Petr Pánek
pathos@centrum.cz